

Bölüm 6

05-06 YAŞ ÇOCUKLARIN SOSYAL YETKİNLİK VE DAVRANIŞ DURUMLARININ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

Gözde Sevinç YUMŞAK¹

Deniz ŞARLAK²

GİRİŞ

İnsanın doğumu ile birlikte sosyal yaşam başlamaktadır. Sosyalleşme, “Çocuğun yaşadığı alandaki toplumsal fertlerin inanç, düşünce, tutum ve yapması kendisinden istenilen davranışların öğrenilmesi” olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda bir grup içerisindeki bireylerin başka bir grubun kişiliğini ve davranış şekillerini etkilemesidir (Gültekin Akduman, Günindi ve Türkoğlu, 2015).

Sosyal yetkinlik gelişimi düşük olan kişilerin daha çok yaşamlarında engellenme yaşadığı alanlarda mücadeleden kaçındığı görülmüştür. Kendilerine bir hedef koymaktan geri dururken, var olan amaçları için emek harcamadıkları gözlemlenmiştir. Daha çok kendilerine yönelmeyi tercih eden sosyal yetkinlik düzeyi düşük bireyler, amaçlarına odaklanmazlar. Aynı zamanda farklı görüşte olan insanlarla iletişime girmekte güçlük çekerler. Benlik algılarına gelebilecek herhangi bir zararı engellemek adına, kendilerinden alt düzeyde bulunan bireylere olumsuz tavırlar sergilerler ve bu yüzden bu kişilerde davranış problemleri de görülmektedir.

Sosyal yetkinlik gelişimi yüksek olan kişiler ise problemlere daha çözüm odaklı yönelmekte, hayatlarında karşılıklarına çıkan olumsuzluklardan kaçmak yerine bunu avantaj olarak görerek başarıya odaklanmaktadır. Belirli hedefleri olan bu kişiler kendilerine gerçekleştirebilecekleri hedefler koyarlar ve planlı bir şekilde bu hedefe yönelirler. Hedefe yönelik olumsuz herhangi bir duruma karşılaştıklarında ise pes etmek yerine bu problemlerin nasıl üstesinden geleceğine yönelirler. Özgüvenleri ile birlikte başa çıkma stratejileri bulurlar. Etrafın-

¹ Uzm. Psk., Özel Nuh'un Gemisi Aile Danışma Merkezi

² Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, sarlakdeniz@gmail.com

bu çocukların anneleridir. Daha sonra yapılacak araştırmalarda, daha farklı yaş gruplarından çocuklar üzerinde çalışmalar yapılabilir. Böylece, çeşitli yaş gruplarına sahip katılımcılar arasındaki farklılaşmalar incelenebilir.

Bu araştırmanın örneklem grubu 05-06 yaş aralığındaki 345 çocuk ve bu çocukların anneleridir. Örneklem grubunun büyük olması daha güvenilir sonuçlar vereceğinden ileride benzer konularda yapılacak olan araştırmalarda, daha büyük örneklem grupları incelenebilir. Bu araştırmanın modeli, tarama modelidir. Benzer nitelikte yapılacak araştırmalarda deneme modeli kullanılabilir. Bu bağlamda, 05-06 yaş grubundaki çocuklara verilen eğitim, seminer vb. gibi etkinliklerin sosyal yetkinlik davranışlarına etkisi araştırılabilir. Bu araştırmanın verileri, nicel olarak toplanmıştır. Daha sonra yapılacak çalışmalarda nicel verilere ek olarak nitel veriler de toplanabilir. Bu sayede, daha derin çıkarımlar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Acun S., Erten G.B. (1999). *Çocuk Gelişimi*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, O.S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun İli Örneği). *Kuramsal Eğitim Bilim*, 3 (1), 93-110.
- Akman B., Gülay H.(2008). Korunmaya muhtaç çocuklarla ailesi ile yaşayan 6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin karşılaştırılması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 11(19); 23-29.
- Anselmi L., Piccinini C. A., Barros F. C., Lopes, R. S.(2004). Psychosocial determinants of behaviour problems in Brazilian preschool children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*.45(4);779-788.
- Aydoğan Y., Özyürek A., Gültekin Akduman G.(2015). *Erken çocukluk döneminde gelişim*. Vize Yayıncılık, Ankara.
- Bee H. L., Boyd D. R., Gündüz O. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi*. Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cassidy J. (1999).The nature of the child's ties. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (3-20). New York: Guilford.
- Çetinkaya B. (2004). *Ruhsal Açıdan Sağlıklı Aile ve Sağlıklı Çocuk*. Empati, Ankara.
- Derman M. T., Başal H. A. (2013). Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(1); 115-144.
- Gür, Ç., Koçak, N., Demircan, A., Baç Uslu, B., Şirin, N. ve Şafak, M. (2015).Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 48-60 ay çocukların sosyal yetkinlik ve davranış durumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 180(40);13-23.

- Görgü E. (2015). Okula devam eden 5-6 yaş grubu çocukların bağlanma biçimleri ve sosyal davranışları ile annelerinin bağlanma biçimi ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18(1); 186-209.
- Gözükrımı E. (2019). Okul öncesi çocukların sosyal yetkinlik becerileri ve davranış sorunları ile annelerinin obsesif inanışları arasındaki ilişki. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Joni Reef vd. (2011). Developmental Trajectories of Child to Adolescent Externalizing Behavior and Adult DSM-IV Disorder: Results of a 24-Year Longitudinal Study. *Soc Psychiatry Epidemiol*, 2011, 46(12), 1233-1241, s. 1237.
- Kandır A. (2004). *Gelişimde 3-6 yaş "Çocuğum büyüyor"*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ilja L. Bongers vd., (2004). Developmental Trajectories of Externalizing Behaviors in Childhood and Adolescence. *Child Development*. 75(5); 1529-1533.
- Pierce W. D., ve Cheney C. D. (2013). *Behavior analysis and learning*. Psychology Press.
- Sayal, B. (2017). Anne babaların erken dönem uyumsuz şemalarının Çocuk Davranış Sorunları İle İlişkinin İncelenmesi. Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Seven S. (2006). 6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Najaka, S.S., Gottfredson, D.C., Wilson, D.B. (2001). A meta-analytic inquiry in to the relationship between selected risk factors and problem behavior. *Prevention Science*. 2(4); 257-271.
- Özbey, S. Sinanoğlu F. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2 (6); 493-517.
- Özdemir, Ş., Vatandaş, C. ve Torlak, Ö. (2009). Sosyal problemleri çözmede aile yaşam döngüsünün önemi. *Aile ve Toplum Dergisi*. 11(4); 7-18.
- Ramazan, O., Ural, O., Güven, G. (2004). Çocukların Psikososyal Gelişim Becerilerine Okul Öncesi Eğitimin Katkısı: Anne-Baba Görüşleri. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitimi Fakültesi I. Uluslar arası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi. Kongre Kitabı. (1); 353-359.
- Yaralı, T.K., Özkan, K.H. (2016). Çocukların (60-72 aylık) sosyal problem çözme becerileri ile sosyal yetkinlik ve davranış durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. (2); 345-361.
- Yavaş M. (2020). Montessori ve MEB okul öncesi eğitim programında eğitim gören çocukların değer düzeyleri, sosyal yetkinlik ve davranışlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yuvacı M. (2019). Baba katılımı ile okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Türkiye Cumhuriyeti Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük.